

Pipi võidukäik kahes teatris

30. I
SV m. 5, 1970. a.

Pikasukaline Pipi on üks isevärki tüdruk. Tema toimetustest-tegemistest jutustab A. Lindgreni raamat, mis vist igas lapselises kodus on korduvalt läbi loetud. Kui Rakvere Teater Lindgreni näidendi «Pipi Pikksukk» lavale tõi, kahtles nii mõnigi, kas leidub küllalt vaatatajaid, kuna lugu on sedavõrd tuttav. Vastu ootusi aga jätkub publikut esialgu rohkem, kui mängida suudetakse.

Ilmne on see, et lastelugude vaegus meie teatris on suur — lapsed vajavad rohkem häid, eluliselt kaasaegseid etendusi. Viimasele nõudele Pipi lood aga näivad vastavat. Papis on kehastunud mitmedki laste soovunelmad: ta on julge, ettevõtlik ja tugev, pealegi teeb ta palju seesugust, mida lapsed ise teha tahaksid, kuid ei saa. Kogu loos põimub tõsile ja parajal määral muinasjutulisega, ootamatult uperpallitav fantaasiatendendust vastandatud reaalsuse pisiseikadele. Ja kõige krooniks on Pipi ainulaadne karakter — ta on heasüdamlik, aga kaitseb vapralt oma huvisid ja õigusi, ta on siiralt aus, ent samas elutargalt nutikas, ta on lapselik, kuid oma sirgjoonelisuses hästi läbinägelik.

Rakvere Teater tõi aasta hakul välja ka lugude järje «Pipi uued seiklused» (V. Beekmani sulest näidendi kasutamata materjali põhjal), kinnitades ja süvendades I osa põhimõttelisi seisukohti. Nimelt on rakverelaste etendusel üks igati tunnustatav voorus: lavastuse põhi- ja kõrvalteemad koonduvad ühte punkti. Sellest tulenev tervikkus teeb tasa teatri napid ressursid «nii elavjõus kui tehnikas».

rutab ja paneb parajal määral kaasa tundma-elama. Tema nakatab ja tõmbab kaasa ka teised osatäitjad, kes talle meeldivalt sekundeerivad üsna ühtlase ansamblina.

Rakvere Teatri lavastus on nii dekoratsioonidelt kui ka kostüümidelt üsna tagasihoidlik, kusjuures tunnustavalt tuleb märkida ka lavastaja kunstnikuvõimeid. Suurelt osalt on rõhutatud nappus tingitud teatri praegusest olukorrast, kus oma maja kapitaalremondi tõttu tuleb kõik etendused anda väljasõitudel. Kuuldavasti ei ole teatril proovideksi õiget kohta.

Kuigi «Pipi uued seiklused» on omaette mõeldav tervik, ei ole siin seda, mis I osa teeb nii võluvaks. Nimelt Pipi kuju tutvustavat ekspositsiooni, milles üks ootamatus järgneb teisele, nii et vaataja ei jõua ühest üllatusest veel toibuda, kui ta juba midagi uut näeb ja kuuleb. See tõttu ei ole II osa nii ootamatu ja tundub mõnevõrra nagu järellainetusena esimesele, uute variatsioonidena tuttavale temale. Samuti on II osa dramaturgiline materjal esimesega võrreldes mõnevõrra vaesem ja pakub vähem mängulisi võimalusi. Siit tuleneb oht ülepakumisele, mille idusid võis aimata ühel eelpeaproovil. Säärasest dissonantsist oleks aga kahju, sest oma pretensioonituse juures on rakverelaste etendusel üks igati tunnustatav voorus: lavastuse põhi- ja kõrvalteemad koonduvad ühte punkti. Sellest tulenev tervikkus teeb tasa teatri napid ressursid «nii elavjõus kui tehnikas».

RAT «Estonia» lavastuses on Pipi lugu silmale igapidi rikkalikum. Noor teatrikunstnik A. Püüman on andnud etendusele leidliku, värvika ja parajasti numbristliku rüü. Nali algab juba lõbusast kavalehest, kus teksti sekka poetatud

korrutustehele õigete vastuste seas on ka mõned valed. Juba see annab vaatajale väikese ettevalmistuse loo vaatamiseks, mis on nagu päris, aga sealsamas ka mängult.

Tüki lavastaja S. Nõmmik on ühtlasi ka libreto autor. Raamatu materjal on seatud vaheldusrikkaks ja üldiselt elavalt arenevaks lavalooks. Ent juba eespool märgitud dramaturgilise pinge langus (Rakvere Teatris II osa), mis tuleneb raamatust endast, annab tunda ka «Estonia» lavastuses. Kogu oma sündmusterikkuse peale vaatamata kipub «Estonia» kolmetunniline (!) etendus lõpuks väsitama ja laps-vaataja hakkab nihelema, muutub rahutuks. Ilmne on muidugi ka see, et väiksematele vaatajatele on õhtuste etenduste aeg hiline.

Komöödialikkus, mängurõõmu vallandamine, vaba improvisatsioonilisus, huumoritunne, terava karakterisuse taotlemine — need S. Nõmmiku lavastajaomadused on leidnud viljaka pinna Pipi seikluste etenduseks vormimisel. Elava üldmulje ta on ka saavutanud üksikuid suhteliselt omaette seisvaid lõike ühte ahe- lasse liites. Ometi ei saa mööda minna kahtluseussist, mis vähemasti täiskasvanud vaatajas pead kipub tõstma: kas lavastuses ei ole momente, mis ohtlikult lähenevad hea ja halva maitse piirimaile? Maitseväärtus on aga halb asi, eriti lastele määratud etenduses.

Jah, aga kas lavastuse adressaadiks ongi ainult lapsed? Juba muusikali ülesehituses on midagi operetlikku (I ja II vaatusse finaali, ulatusliku tantsulis- laululise divertisemendi sissetoomine II vaatusse jm.). Opereti kõrvalmõju on olemas ka lavastuslik lahendus, tükati kisub samasse kanti muusikaga.

U. Vinteril on kõik eeldused kirjutada muusikat lasteloole. Tema toredaid lastelaulule armastavad juba mudilased. Teisest küljest on ta ennast näidanud fantaasiarikka ja leidliku autorina konkreetselt karakterse muusika loomisel (eriti «Kevades»). Leidlikkuse ja vaheldusrikkuse mõttes ei valmista pettumust ka «Pipi Pikksuka» muusika, mis valmis koostöös U. Raudmäga. Ent ühtset tervikkumuuljet siiski ei jää, sest väljendusvahendite amplituud on hästi lai — biitmuusika kuni hümnilis-pateetilise koorini («Kodumaa...»). - Eklektikamaigulist tunde süvendavad ka otsesed muusikalised tsitaadid (tsirkusemarss, autori enda tantsud lastelaul jt.).

Tagantjärele mõeldes tekitab küsimuse muusika rakendamine-paigutamine etenduse jooksul, see, mida ooperi puhul nimetaksime muusikaliseks dramaturgiaks. Nimelt on etenduse esimeses pooles muusikal nagu vähe ruumi — laulud tantsud on hästi lühikesed, ei jõua ennast päriselt kuulama seadagi, kui tegevus juba jätkub. Põhimõtteliselt on muidugi mõeldav ka säärane lahendus, kui see oleks ühtlaselt läbi viidud — jääks pisima sündmustiku hoogne kulg, muusikalõigud lisaksid sellele vaid värvi ja jume- kumust. Kurrunurruvutisaare episoodis aga juhtub vastupidi — muusikal on piiramatult vähe, tantsitakse ja lauldakse, nii et küll saab. Isegi rohkem kui küll, nii, et seni muidu nii aktiivne ja ettevõtlik Pipigi taandub passiivselt jälgivaks sta- tistikks.

A. Ekstoni seatud liikumised ja tantsud on toredasti Pipi loo vaimus, leidlikud ja karaktersead, vahel otse naer- ajavalt koomilised. Tantsude esituses aga on vahel tunda seda, et rühm tuleb liht-

salt järjekordset numbrit tantsima, vaja- ka jääb aga sisseelamisest lavalisse situatsiooni. Ei püüta isegi kontakti võtta kuningas Eefraimi ja Pipiga, kelle auks kogu pidu ju toimumb.

«Pipi Pikksuka» etenduses on puudu- jääke, ent need ei varjuta üldiselt tervet ja head tuuma. Ilmselt on proovide käi- gus kogu kollektiiv töötanud innukalt ja rõõmuga, ise lustides ja lõbustades nüüd vaatatajaid. Tunnustada tuleb nii solistide kui ka koori püüdlikkust esinemisel. Ometi on «Pipi Pikksukk» sedavõrd staaritükk ja niivõrd nimikangelase ümber koondunud, et temast on ometi kõik. Kui on hea Pipi, on ka etendus hea.

Ses mõttes üllatase ooperisolist A. Kaal, kellele see oli esimene tekstilis-mänguli- ne osa. Ta on muutunud toredasti vabaks, mängib enda kenasti lahti ja suudab en- nast laval päris veenvalt maksma panna. Ja küllap seda kõike oleks veelgi roh- kem, kui ta oleks saanud enam indi- viduaalset tööd rolli ettevalmistamisel. Tõsise etteheitega lavastajale tuleb ütelda, et suhteliselt vähest kogemustega näitleja on pandud pigem kopeerima esi- meses koosseisus esinevat H. Sallot, selle asemel ei luua A. Kaalu eeldustest-võime- test lähtuv osajooni.

Kogu tüki ja etenduse naelaks on H. Sallo Pipi. Veel kord võime veenduda, et ta on sündinud lavainimene, seejuures veel mitmekülgselt andekas, kes laulab, tantsib ja mängib võrdse eduga. Tema jäägitu kaasamine kõige toimumvaga on sedavõrd ilmne, et ta mängu ja osatäi- mise kohta võib lühidalt öelda — H. Sallo lihtsalt on Pipi. Ja tema esinemine vajaks lähemat ning üksikasjalikumat analüüsi mõnes eri artiklis.

Pipi võidukäik kahes teatris on täies hoos. Jääb vaid soovida, et võimalikult paljud vaatajad nendest etendustest osa saaksid.

Vidrik Kivilo